Werken met de **natuurstroom** mee

Eenvoud en logica. Dat zijn de kernbegrippen in de bedrijfsvoering van Sytse Gerritsma en Tiertsje Smink. Op 98 procent weidegras produceren de voorjaarskalvende koeien probleemloos hun melk. Met de natuurgetrouwe, goed uitgevoerde bedrijfsfilosofie hebben de nieuwe melkers in tien jaar tijd een bedrijf met 80 koeien opgebouwd.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Met snelle passen lopen de melkkoeien naar de zojuist gegeven verse strook gras. Gretig bijten ze in het gras alsof ze bang zijn dat de buurvrouw sneller graast. Sytse Gerritsma kijkt tevreden toe. ‘Dit is mijn voornaamste dagelijkse werk: zorgen dat de koeien op het juiste moment op de juiste plek weiden. Dat is enorm dynamisch. Ik ben constant bezig met het weer en het bepalen van wat ik met percelen doe. Want gras is zeker 98 procent van ons rantsoen.’
Die keuze om van puur gras melk te maken is een heel bewuste voor Sytse Gerritsma (32) en Tiertsje Smink (31). ‘Onder andere door de fosfaatperikelen wordt er vaak nog meer op liters per koe gefocust. Wat je dan ziet, is een erf vol met kuilen, terwijl er een derde van de melkprijs wordt besteed aan kosten voor extern krachtvoer’, vertelt Sytse. ‘Wij proberen juist vast te houden aan een heel simpel systeem waar wij ook de logica van inzien. We gaan mee in de stroom van de natuur. Dat betekent in het voorjaar afkalven en de meeste melk produceren wanneer er kwalitatief het beste gras groeit’, vertelt Sytse. Tiertsje voegt daaraan toe: ‘En dus insemineren we rond

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	**Sytse Gerritsma en Tiertsje Smink**
plaats	**Elahuizen**
bedrijfsvoering	**biologisch-dynamisch**
aantal koeien	**80**
aantal stuks jongvee	**37**
grondgebruik	**53 ha grasland en 11 ha natuurland**
productie	**5850 4,35 3,56**

de langste dag alle koeien. Je merkt dat werken op deze manier heel makkelijk gaat.' De jonge melkveehouders geven aan dat dit hun manier van werken is en dat ze hiermee niemand willen veroordelen die het anders doet. 'We kunnen met veel bevriende collega's prima over het boeren praten. Maar wij hebben er lol in om het op deze simpele manier te doen.'

Op zoek naar een boerderij

Dat Sytse en Tiertsje boer zouden worden, was op voorhand allerminst voor de hand liggend. Sytses vader was embryotransplanteur bij CRV, Tiertsje komt wel van een boerderij. 'Mijn vader had ook graag boer geworden en misschien speelde dat wel in het onderbewustzijn mee om te proberen die droom waar te maken', vertelt Sytse. In zijn jonge jaren werkte hij veel bij melkveehouders in de buurt, onder andere bij Sierd en Joke Deinum in Sondel. 'Daar heb ik ook hun toenmalige buurmeisje Tiertsje leren kennen en dus de liefde aan overgehouden', grapt Sytse.
Samen gingen de twee in West-Duitsland kijken om daar een bedrijf te starten. 'En we hebben ook wel eens een advertentie gezet in de trant van "jong stel zoekt boerderij"', vult Tiertsje met een glimlach aan. 'De vrijheid en het ondernemerschap, dat wilden wij ook.'
Rond die tijd schakelden Sierd en Joke Deinum over van een intensieve naar een extensieve bedrijfsvoering met een hoog aandeel aan weidegras en een voorjaarskalvende veestapel. 'Die manier van boeren sprak ons direct aan. Onderweg had ik veel groter groeiende bedrijven gezien, maar ik zag niet dat de melkveehouder het per se beter kreeg. Bovendien is de sector erg afhankelijk geworden. Hierdoor hangt er een verdedigende sfeer. Dat merk je op vergaderingen en in de media', stelt Sytse. 'Het feit dat het voelt alsof je in een underdogpositie zit, zegt iets over hoe het echt is. Ik hoor soms mensen op een vergadering vragen: "Zeggen jullie dan maar hoe ik het moet doen". Dat is toch te gek voor woorden? Wij houden ervan meer zelf de touwtjes in handen te hebben en keuzes te maken die bij ons passen. Dat zie je terug in hoe we ons bedrijf nu runnen.'

Maart tot juli topmaanden

Tien jaar geleden kregen Sytse en Tiertsje de gelegenheid om in maatschap te gaan met Sierd en Joke Deinum. Een jaar later werd er met de jonge ondernemers (van net twintig jaar) een bedrijf aangekocht in Elahuizen. 'Sierd en Joke stonden voor ons garant, anders konden we dit natuurlijk nooit gefinancierd krijgen. Daarnaast hebben ze ons ook geholpen met de opstart. In de beginperiode hadden we dagelijks contact', vertelt Tiertsje.
Op dit moment bevinden de melkveehouders zich in de drukke maanden: maart tot juli. 'Als we er in deze peri-

Op de veldkavel moet het melken in een doorloop-melkwagen gebeuren

Gras in het vierde bladstadium groeit niet meer en wordt geoogst

Als back-up voor de tochtherkenning in de wei worden alle koeien op het staartbeen gekrijt

ode bovenop zitten, draaien we een goed jaar', stelt Tiertsje. De koeien kalven in maart/april af met een uitloop naar mei. 'Als je echt van gras wilt melken, moeten koeien niet meer in juni kalven. Maar in april is het wel echt aanpoten. Er zijn dagen dat er vijf of zes koeien kalven. Dat is ook niet gek, aangezien ik de afgelopen zes dagen 26 koeien heb geïnsemineerd', zegt Sytse.
Zo snel als de draagkracht het toelaat, gaan de koeien naar buiten. Eerst alleen overdag en na twee weken dag en nacht. Tien jaar ervaring heeft Sytse geleerd dat je in het voorjaar wat het grasaanbod betreft nooit te vroeg begint. In de loop van het seizoen streeft de fanatieke grasboer naar een grasklaversnede van 3000 kilo droge stof. 'Voor andere melkveehouders is dit misschien een maaisnede. Maar omdat de koeien alleen gras krijgen, moet het in balans zijn. En dat is dun etgroen niet. Bovendien vreet een koe zich gemakkelijker vol bij een flinke snede en haal je de maximale groei.'
Sytse verduidelijkt zijn standpunt met het voorbeeld van een zonnecollector: wanneer je gras afmaait, is de zonnecollector weg en moet gras uit de batterij (de wortels) groeien. Kort je gras in voordat het volgroeid is, dan is de batterij niet vol en teert het wortelstelsel in.

2,5 cent krachtvoerkosten

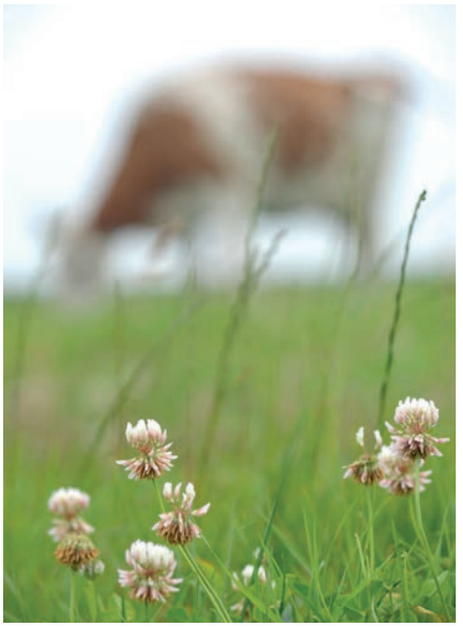
Boven de drogestofopbrengst staan echter de bladstadia van het gras. 'Gras in het vierde bladstadium groeit niet meer. Dat houdt in de praktijk in dat weidegras eigenlijk nooit ouder is dan zes weken. Door de enorme droogte hier zijn de snedes nu minimaal, maar ze hebben wel de leeftijd, dus laten we die nu wel afgrazen.' De melkveehouder geeft de koeien vier keer per dag een nieuwe strook gras, eventueel met een achterdraad als de koeien langer dan twee dagen op een perceel weiden. 'Ook maaien we meer dan een aantal jaar geleden. Na twee tot maximaal drie beweidingsrondes laten we het gras groeien voor een maaisnede. Ook voormaaien ('s middags maaien en daarna koeien erin) zetten we in als de koeien het gras niet kort genoeg af grazen. Dit alles om het weidegras zo goed mogelijk te benutten.'
De actuele productie van het koppel ligt op 24,5 liter melk. Naast het weidegras krijgen de koeien nu alleen 2 kilo luzernebrok. Later bouwt Sytse dat af naar 1 kilo en bij eiwitrijk herfstgras wisselt hij de luzernebrok in voor een kilo geplette gerst. 'Bij elkaar krijgen de koeien nog geen 600 kilo krachtvoer per koe per jaar en de krachtvoerkosten liggen op 2,5 eurocent per kilo melk. Bijsturen kunnen we dus nauwelijks. Maar dat is een voordeel, want dat zorgt ervoor dat je gefocust blijft. Je kunt niets de schuld geven als het gras niet goed is. Een bepalende rol voor onszelf, daar houden wij wel van.'

Kaas voor Amerikaanse markt

Het gesprek is al een half uur oud voordat de term biologisch-dynamisch voor het eerst valt. 'Certificeren was voor ons geen doel op zich, maar door onze bedrijfsvoering waren we er zo dichtbij dat het gek zou zijn daar niet van te profiteren. De vraag uit de markt is er en daar moet je naar luisteren. Je ziet dat er binnen de biologische melkveehouderij ook meer ondernemerschap is gekomen.'
De ondernemers ontvangen een goede melkprijs van ruim vijftig cent en verkopen iedere vrijdag ook nog vlees aan huis. De totale verkoop bedroeg afgelopen jaar tien koeien. 'Dat is ook het maximum. Jaarlijks stoten we zo'n zeventien koeien uit, daarvan zijn er tien wat leeftijd en bevleesdheid betreft geschikt om uit huis te verkopen', vertelt Tiertsje.
Sytse en Tiertsje volgen graag de natuur in hun bedrijfsvoering, maar hebben duidelijk hun grenzen. 'Landbouw is per definitie inbreuk op de natuur, daar moet je realistisch over zijn. Maar anders heb je geen melk, kaas en vlees. Daarom hebben wij ook geen familiekudde. Maar het tegenovergestelde dat soms wordt beweerd, dat bacteriën van koeien haast gevaarlijk zijn voor kalfjes, is ook niet waar. De natuur zit beter in elkaar. Kalfjes blijven hier twee dagen bij de moeder.'
Dat een bedrijfsvoering dicht bij de oorspronkelijke natuur goed functioneert, bewijzen de diergezondheidsresultaten. De afgelopen negen jaar hadden de veehouders

Vier keer per dag krijgen de koeien een nieuwe strook gras, onder andere tijdens het melken

De weiden bestaan uit gras met witte klaver

gemiddeld nog geen 500 euro dierenartskosten voor het hele bedrijf. Deze resultaten zorgden ervoor dat ze nu als een van de vier Nederlandse bedrijven 'gecertificeerd antibioticavrije melk' leveren aan CZ Rouveen. Daarvan wordt kaas gemaakt voor de Amerikaanse markt, waarvoor het certificaat een voorwaarde is. 'We weten dat er discussie over het begrip is en dat begrijpen wij ook. Maar als deelnemend bedrijf mag je beslist geen antibiotica gebruiken. Een koe die het nodig heeft, moet weg', vertelt Sytse. 'Gelukkig komt dat nauwelijks voor, want dat zou het paard achter de wagen zijn. Dit certificaat is een kans die langskomt en die past bij onze bedrijfsvoering, niet dat we onze bedrijfsvoering ervoor aanpassen. Vervolgens levert het ook nog een leuke plus op de melkprijs op.'

Hoge financiering

In het begin bestond het koppel van Sytse en Tiertsje uit enkel holsteinkoeien, maar na wat experimenten met bijvoorbeeld brown swiss heeft het fh-ras zich nu definitief bewezen en gevestigd in het koppel. 'Weidegras is ons enige stuur, maar is allesbehalve stabiel. Wij proberen dat wel zo veel mogelijk te realiseren, maar er blijven bijzondere omstandigheden. Als het een week regent, heb ik liever een koe die zegt "Sytse, hier heb je twee liter minder", dan een koe die blijft doorgaan en aan het einde van het seizoen mager, kreupel en niet drachtig is.'
Fh-stieren die op dit moment worden gebruikt, zijn bijvoorbeeld Bernard 28, Jubilaris en Piet Adema 193. Ook goed functionerende koeien binnen het systeem zijn er van british-friesianstier Deangate Quentin en holsteinstier Jerudo, die ook opnieuw wordt gebruikt.
Als back-up voor de tochtherkenning in de wei krijt Sytse alle koeien op het staartbeen. Op dit moment lopen de koeien op de 22 hectare grote veldkavel twee boerderijen verderop. Dit bedrijf hebben Sytse en Tiertsje er enkele jaren terug bij kunnen kopen. Het melken gebeurt vanwege de afstand daarom nu tijdelijk in een 2 x 4 doorloopmelkwagen. 'Het is prachtig om met de melktank naar het land te rijden. Dat voelt echt als oogsten. De koeien hebben – zoals waarvoor ze bedoeld zijn – van gras hoogwaardige melk gemaakt en die oogsten we op deze mooie plek midden in het land.'
Inmiddels runt het tweetal nu bijna tien jaar de eigen boerderij en komend voorjaar zal de maatschap worden ontbonden. 'Dat wordt ook het spannende moment van een herfinanciering, maar gezien de huidige bedrijfsresultaten hebben we er zeker vertrouwen in dat het goed komt. Op school leerden we altijd dat een financiering van twee euro per liter melk een magische grens was. Wanneer wij daarop komen, doen we een dansje. Maar wat er onder de streep overblijft, is voor financiers veel belangrijker. Dat lukt met dit systeem bovengemiddeld. Het past bij ons en voelt als een kloppend verhaal: een eenvoudig familiebedrijf waar je zelf de regie over hebt met de logica van de natuur.' |

Video: **kalfjes jong weiden**

Hoe maak je een goede graaskoe? Sytse Gerritsma vertelt daarover voor de camera. Direct met een draad weiden, jong naar buiten en melk in de wei om wormbesmetting te voorkomen zijn enkele opvallende keuzes.

Bekijk de film op **veeteelt.nl**